

Hemmelig.

Dette eksemplar bedes tilbakelevert Stortingets kontor når saken er behandlet av Stortinget.

Innst. S. VIII.

Innstilling fra den forsterkede spesialkomite om nøytralitetsrådgjerdet og om Hæren og Sjøforsvaret.

(St. meld. nr. 4, Overordentlig Storting 1939.)

Til Stortinget.

Ved behandlingen av denne sak har spesialkomiteen vært forsterket med Seip, T. Sverdrup og Jakob Vik av militærkomiteen.

Meldingen gjør rede for de nøytralitetsrådgjerdet som hittil er truffet som følge av den utenrikspolitiske situasjon.

Hæren.

For Hærens vedkommende er det besluttet dels at visse avdelinger som var inne til våpenøvinger samt visse rekruttavdelinger i 6. Divisjon skulle holdes tilbake til fortsatt tjeneste etter endte øvinger — foreløbig inntil 1 måned — og dels at visse avdelinger skulle settes opp som nøytralitetsvakt. Hærens flygevåpen og Luftvernet er satt opp fullt ut etter mobiliseringsoppsettene. Beslutningene er truffet etter forslag av Kommanderende General og stadfestet ved kongelige resolusjoner. Hvilke avdelinger beslutningene gjelder er angitt i meldingen, som en viser til.

Utgiftene ved disse rådgjerdet (jfr. innst. S. I. Overordentlige Storting 1939) er spesifisert således:

Nøytralitetsvakten:

Engangsutgifter ca. kr. 1 000 000

Månedlige utgifter » » 2 150 000

Rekruttskolene:

Månedlige utgifter » » 250 000

Ved mulig senere overgang til planmessig ordning av vaktholdet i Nord-Norge vil hertil komme:

Engangsutgift ca. kr. 700 000

Ved de avdelinger som blir innkalt til avløsning av rekruttavdelinger vil de månedlige utgifter bli ca. kr. 450 000 (istedenfor nevnte 250 000 ved rekruttskolene).

Sjøforsvaret.

Kommanderende Admiral har holdt fram for departementet at for etablering av nøy-

tralitetsvern bør Sjøforsvaret settes opp i sin helhet. Under de forhold som nå hersker når det gjelder mobiliseringsberedskapet ville imidlertid, anfører departementet, en øyeblikkelig fullstendig mobilisering av Sjøforsvaret by på store vansker. Departementet bemerker herom (side 2):

«For Marinen vil særlig personellspørsmålet skape vanskeligheter. For Kystartilleriet må det treffes ganske omfattende foranstaltninger på kystfestningene før de kan ta imot full besetning.

Den praktisk gjennomførlige framgangsmåten — hvis en skulle sette opp noe av reell verdi — måtte være å gå skrittvis til verks.

En slik skrittvis utrustning har vært forberedt av Kommanderende Admiral og i prinsippet fulgt, da det på grunn av den spente situasjon ble påkrevd å sette Sjøforsvaret i beredskapstilstand.»

I meldingen (side 2) er gjort rede for den ekstraordinære utrustning av Sjøforsvaret i tillegg til de ordinære øvelsesstyrker som i henhold hertil ble besluttet satt i verk i tiden 28 august til 5 september 1939. En viser til meldingen om dette.

Antallet av innkalte sjøvernepliktige mannskaper er dermed ca. 2 100 mann.

Utgiftene til de rådgjerdet som er satt i verk er rent anslagsvis beregnet til pr. måned (jfr. innst. S. I., Overordentlig Storting 1939):

Til Marinen ca. kr. 1 000 000, herav særutgifter til

Marinens Flygevåpen ca. kr. 70 000.

Til Kystartilleriet kr. 260 000.

I tillegg kommer engangsutgifter som på det nåværende tidspunkt ikke kan beregnes med nøyaktighet, men som for Marinens vedkommende kan anslås til ca. 0,4 mill. kroner og for Kystartilleriet til ca. 0,5 mill. kroner.

Departementet anfører om de trufne rådgjerdet:

«Med dette er det vesentlige av det Marinen kan sette opp til nøytralitetsvern utrustet. Tilbake står 2 panserskip, mens 2 panserskip er utrustet som depotskip. Videre 2 undervannsbåter av A-klassen og 1 undervannsbåt av B-klassen som er under etter-syn.

En stor del av besetningene, både befal og mannskap, er dårlig øvet. Deres fredstjeneste ligger langt tilbake i tiden. Det vil ta tid før skip og styrker kan være slik oppøvd og samarbeidet at de representerer noen reell kampverdi.

Full mobilisering av Kystfestningene vil kreve ytterligere innkalling av ca. 575 befal og ca. 3 650 menige. Merutgiften vil bli ca. 1 mill. kroner pr. måned.

For Kystfestningene vil den nåværende styrke gi et godt vakthold og dessuten adskillig forsvarskraft.»

Spesialkomiteen har gjennom ordførerne forelagt saken for militærkomiteen som har uttalt at den intet særlig har å merke til de rådgjerdene som er tatt for oppsetting av nøytralitetsvernet. En har brakt i erfaring at det i Regjeringen arbeides med spørsmålet om en forhøyelse av godtgjørelsen til de innkalte mannskaper, og at det er tanken å løse spørsmålet ved kongelig resolusjon. Militærkomiteen er enig i at dette blir gjort og går ut fra at Stortinget senere får melding om avgjørelsen.

Militærkomiteen henstiller til overveielse at en for å avhjelpe den mangel på offiserer som er til stede, øker antallet av elever ved Krigsskolen enten ved å øke antallet av elever i den klasse som blir opptatt i høst fra 20 til 30 eller ved å sette i gang en parallellklasse.

Utgiftene for inneværende termin antas å kunne dekkes av den under kap. 1170 gitte bevilgning.

Militærkomiteen henstiller også til overveielse om ikke utdannelsen av mer befal til luftvernregimentet bør iverksettes snarest mulig.

Nåværende komitee slutter seg til militærkomiteens uttalelse.

Et mindretall av militærkomiteen, bestående av T. Sverdrup, Jakob Vik og Ørbæk, vil under henvisning til samme fraksjons innstilling i budgett-innst. S. nr. 142 a — 1939 og den der førte begrunnelse foreslå at der bevilges:

Til Hærens luftvern og ammunisjon	kr. 10 000 000
Til Sjøforsvarets luftvern, ammunisjon og annet nødvendig materiell til det oppsatte nøytralitetsvern	» 20 000 000
Tilsammen	<u>kr. 30 000 000</u>

Fraksjonen er bekjent med at der foreligger store mangler ved utstyret for vårt nøytralitetsvern, særlig på luftvernets område, således at selv en hevdelse av vår nøytralitet like overfor fly i luften kan falle vanskelig. Dette vil under den nåværende situasjon måtte rettes hurtig, hvorfor man vil foreslå at der øyeblikkelig søkes anskaffet nødvendig materiell fra utlandet. Det er videre forutsetningen at produksjonen på våre våpen- og ammunisjonsfabrikker søkes utnyttet så langt som mulig, også ved mulig hurtig anskaffelse og komplettering av nødvendige verktøymaskiner således at disse fabrikker innen en rimelig tidsbegrensning får sin del av leveransene.

Nåværende komites flertall, Alb. Christiansen, Madsen, Moan, Mowinckel, Magnus Nilssen, Oksvik, Seip, Thorvik og Valen kan ikke slutte seg til dette forslag og vil uttale at Regjeringen som har ansvaret også har adgang til og vil foreta de anskaffelser som den anser påkrevet og at noen uttrykkelig beslutning av Stortinget som i den foreliggende situasjon binder Regjeringen til bestemte anskaffelser hverken er påkrevet eller ønskelig. Flertallet går også ut fra at Regjeringen er oppmerksom på spørsmålet om anskaffelse av mer luftvernmateriell. Regjeringen må også i denne situasjon ha bemyndigelse til å nytte til styrkelse av luftvernet tidligere gitte bevilgninger til forsvaret, som f. t. hensiktsmessig ikke kan benyttes til de opprinnelig bestemte formål.

Komiteens mindretall, Bærøe, Hambro, Lykke, Moseid, Sundby, T. Sverdrup og Jakob Vik slutter seg til mindretallet i militærkomiteen og innstiller overensstemmende hermed.

I henhold til foranstående innstiller komiteen til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

St. meld. nr. 4 vedlegges protokollen.

Oslo i den forsterkede spesialkomite 14 september 1939.

C. J. Hambro,

formann.

Hans Seip,

ordfører for Hæren.

T. Sverdrup,

ordfører for Sjøforsvaret.

Neri Valen,

sekretær.